

N:o 61.

Ank. till Riksd. kansli den 23 april 1901, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ersättning i vissa fall för byggnader, som uppförts å af kronan disponerad mark vid Malmberget.

(I. A.)

Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 146) hafva herrar *C. A. Lindhagen* och *J. G. Pettersson* i Södertelje hemställt, att Riksdagen måtte medgifva, att lösen finge, på de vilkor Riksdagen kunde bestämma, utgå dels för de byggnader, som afhysts från det för statens jernvägar aftagna området i Malmberget, och dels för de hus, som uppförts å mark, hvilken derstädes enligt uppgjord regleringsplan utlagts till gator, torg och allmänna platser.

Till stöd för sin framställning hafva motionärerna anført följande.

Såsom bekant, hade vid Malmberget inom Gellivare socken kronan förut egt och ensam disponerat all mark omkring grufvorna och de för dem utlagda utmälen.

Då emellertid, såsom 1898 års statsutskott yttrat, »omständigheterna oemotståndligt framkallat behovet af bostäder», hade det inträffat, att befolkningen börjat utan särskildt tillstånd uppföra bostäder åt sig här och hvar på den kringliggande kronomarken. Och i följd af de i

alla afseende oordnade förhållandena hade dessa byggnader naturligtvis blifvit uppförda på det mest provisoriska sätt. Sålunda hade den s. k. kåkstaden uppkommit.

Af den mark, hvarå nämnda byggnader uppförts, hade emellertid 1899 års Riksdag beslutat *dels* utarrendera en del till aktiebolaget Gellivare Malmfält, *dels* för jernvägens behof aftaga ett visst område och *dels* afskilja jord för att enligt uppgjord regleringsplan, fördelad i tomter, upplåtas till enskilda med eganderätt för bebyggande.

Enligt Riksdagens beslut skulle de å bolagets arrendemark uppförda byggnader jemte tomtområden afträdas, när sådant kunde finnas erforderligt vare sig med hänsyn till bolagets behof af utrymme för sin rörelse, af helsovårdsskäl eller för åstadkommandet af ordnad byggnadsverksamhet; dock åläge det bolaget att dervid erlægga lösen för byggnadernas värde. Deremot meddelades ej något beslut om lösen för byggnader, uppförda å jernvägens eller stadssamhällets områden, och någon utredning om anledningen dertill återfunnes ej heller i de till ärendet hörande riksdagshandlingarne. Det vore klart, att en dylik åtskilnad måste ställa sig obillig för dem, som haft sina byggnader uppförda utom det till bolaget upplåtna området.

Å den för jernvägen undantagna mark hade nu i slutet af förra året genom jernvägsförvaltningens åtgöranden blifvit afhysta samtliga derå uppförda byggnader till ett antal af omkring trettio, utan att egarne bekommit någon ersättning för dem. Det kunde dock ej anses staten värdigt att väl förbinda bolaget utgifva ersättning för byggnad å bolagets arrendejord, men sjelf undandraga sig sådan ersättning, när staten för sin egen inkomstgifvande rörelse toge i anspråk en del af kåkstadens område. Tydiligen föreläge här också allenast ett förbiseende.

Något annorlunda stälde sig saken i afseende å byggnaderna på det blifvande stadssamhällets område. Köparen af en tomt kunde här ej tillförbindas ersätta en på tomten förut uppförd byggnad. Ersättningen kunde visserligen utgå af köpeskillingarne för tomterna, men då dessa enligt Riksdagens beslut finge tills vidare och intill dess annorlunda kunde varda bestämdt användas till bestridande af sådana utgifter, som funnes erforderliga för områdets behöriga ordnande, skulle det senare ändamålet derigenom utan tvifvel blifva för mycket åsidosatt. Egaren af ett hus hade här också tillfälle att bevara detsamma genom att inköpa sjelfva tomten, till hvars inlösen äfven företrädesrätt under viss förutsättning utlofvats sådan husegare. Dock stode en dylik utväg ej öppen

för den, hvilkens byggnad vore uppförd å mark, som afsatts till gata, torg eller allmän plats.

Under det sistlidne sommar af åtskilliga riksdagsmän gjorda besök i Malmberget hade denna fråga bragts på tal från arbetarnes sida. Och vid ett nyligen hållet, talrikt besökt möte med Malmbergets arbetare hade mötet uttalat ett bestämdt kraf på att jernvägsförvaltningen borde ersätta de husegare, som afhysts från jernvägens område, för deras förluster. Dessutom hade mötet uttalat önskvärdheten af att ersättning måtte af tomtmedlen tillerkännas de personer, som hade sina hus å tillämnade gator, torg och allmänna platser inom stadssamhällets område, hvilka önskemål, i all synnerhet det första, syntes motionärerna billiga och förtjenta af tillmötesgående.

Hvad först beträffar afhyste innehafvare af lägenheter, som varit uppförda på den till statsbanan upplätta marken vid Gellivare, får utskottet erinra, att, på sätt jemväl af motionärerna framhållits, Riksdagen vid medgifvande, enligt skrifvelse den 14 maj 1899, af upplåtelse till aktiebolaget Gellivare Malmfält af kronan tillhörig mark i Gellivare socken, visserligen föreskref, att innehafvare af hus och byggnader, som vid den tid, då bolagets arrendetid inträdde, funnes vara utan särskild från kronans sida gjord upplåtelse på området uppförda af andra än bolaget, skulle vara skyldig att afträda lägenheten, derest sådant kunde finnas erforderligt vare sig med hänsyn till bolagets behof af utrymme för sin rörelse, af helsovårdshänsyn eller för åstadkommande af ordnad byggnadsverksamhet, men att Riksdagen tillika förordnade, att, förutom i vissa undantagsfall, lösen för byggnadernas värde skulle af bolaget erläggas samt vid brist af åsämjande bestämmas af gode män. Vid sådant förhållande synes billigheten kräfva, att de personer, som uti ifrågavarande trakt uppfört bostäder och andra byggnader å den mark, som bibehållits för statsverkets räkning, icke försättas i sämre ställning än dem, som slagit sig ned på det af staten numera utarrenderade område och hvilkas billighetsanspråk blifvit af statsmagterna vid utarrenderingen vederbörligen tillgodosedda. Någon ersättning för byggnaderna synes alltså utskottet skäligen, i likhet med hvad beträffande lägenhetsinnehafvare å den till Gellivare Malmfält upplätta mark egt rum, böra af allmänna medel tilldelas nu ifrågavarande lägenhetsinnehafvare, hvilka samtliga lära hafva blifvit från lägenheterna afhysta med undantag af tre,

hvilka, på derom gjorda framställningar, af jernvägsstyrelsen beviljats anstånd med afflyttningen intill instundande sommar.

Då emellertid utskottet inhemtat, att åtskilliga af dessa afhysta lägenhetsinnehafvare den 4 februari innevarande år hos Kongl. Maj:t gjort ansökan om ersättning af statsmedel för förluster genom bortförandet af dem tillhöriga byggnader och frågan alltså är föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, finner sig utskottet icke ega anledning att för närvarande förorda någon särskild åtgärd i ärendet från Riksdagens sida.

Vidkommande härefter de af motionärerna omförmälda lägenhetsinnehafvare, hvilka åt sig uppfört hus å de delar af det, jemlikt Riksdagens ofvannämnda skrifvelse, för tomtindelning afsedda område vid Gellivare, hvilka enligt regleringsplanen utlagts till gator, torg och allmänna platser, synes någon ersättning af statsmedel till dem vid deras afhysning från lägenheterna icke skäligen böra ifrågakomma. Dessa delar af området äro nemligen utan något slags lösen till det blifvande municipalsamhället upplåtna; och då till och med de köpeskillingar, som kunna för de särskilda tomterna inflyta, tills vidare äro för områdets behöriga ordnande anvisade samt sålunda för samhällets räkning disponerade, synes behjertandet af den billighetshänsyn, som i detta fall må kunna anses föreligga, böra tillkomma detta samhälle allena.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer utskottet,

att herrar Lindhagens och Petterssons ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 april 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
